

LEGĂMÂNT & DIALOG

DESCOPERĂ CREDINȚA –
UN STUDIU AL PERICOPEI CU RABINUL SACKS

Traducere: Magda Zucker

Capacitatea de a urma

Devarim 5780

În ultima lună a vieții sale, Moshe adună poporul. El îi instruește cu privire la legile pe care să le respecte și le reamintește istoria lor începând de la Exod. Aceasta este esența cărții Dvarim. La începutul acestui proces, el reamintește episodul spionilor - motivul pentru care generației părinților lor le-a fost refuzat să intre în Țara Făgăduinței. El voia ca generația următoare să învețe lecția aceluia episod și să o poarte mereu cu ei. Aveau nevoie de credință și curaj. Poate că asta face mereu parte din ceea ce a însemna să fii evreu.

Însă povestea spionilor, așa cum o istorisește aici este foarte diferită de versiunea din Shelach Lecha (Numeri 13-14), care descrie evenimentele așa cum s-au petrecut la acel moment, cu aproape 39 de ani în urmă. Discrepanțele dintre cele două istorisiri sunt flagrante și numeroase. Aici vreau să mă concentrez doar pe două dintre acestea.

Prima: cine a propus să fie trimiși spionii? În Shelah, Dumnezeu este cel care i-a spus lui Moshe să facă acest lucru. “Domnul i-a spus lui Moshe ‘Să trimitem oameni...’”. În pericopa actuală, poporul este cel care a cerut acest lucru: “Apoi voi cu toții ați venit la mine și mi-ați spus, ‘Să trimitem oameni...’”. Cine era? Dumnezeu sau poporul? Răspunsul aduce o diferență semnificativă pentru modul în care înțelegem acest episod.

A doua: care era misiunea lor? În pericopa noastră, poporul spune, “Să trimitem oameni să spioneze [veyachperu] pământul pentru noi” (Deut. 1:22). Cei doisprezece oameni au plecat, au trecut muntele, au ajuns la Eshcol și au spionat [vayeraglu]” (Deut. 1:24). Cu alte cuvinte, pericopa aceasta folosește două verbe ebraice, *lachpor* și *leragel*, care înseamnă a spiona.

Însă, așa cum am subliniat în comentariul pericopei Shelach, formularea de acolo, în mod vizibil nu menționează spionajul. În schimb, *de treisprezece ori*, folosește verbul *latur*, care înseamnă a explora, a călători, a inspecta. Chiar și în pericopa actuală, când Moshe vorbește, nu despre spioni, ci despre Dumnezeu, el spune: El “merge înaintea voastră în călătoriile voastre - pentru a căuta (*latur*) locul unde veți așeza tabăra.” (Deut. 1:33).

Potrivit Malbim, *latur* înseamnă să cauți ceea ce este bun într-un loc. *Lachpor* și *leragel* înseamnă să cauți ceea ce este slab, vulnerabil, expus, lipsit de apărare. Explorarea și spionajul sunt activități complet diferite, deci de ce povestirea din pericopa actuală

prezintă cele întâmplate ca o misiune de spionaj, când relatarea din Shelah accentuează că nu era acest lucru.

Cele două întrebări se îmbină cu o a treia, determinată de o afirmație extraordinară a lui Moshe în această parasha. După ce a menționat că spionii și poporul au fost pedepsiți să nu ajungă să intre în Țara Făgăduinței, el spune:

Din cauza voastră, Domnul s-a mâniat și pe mine și a spus: nici tu nu vei intra. Ioshua, fiul lui Nun, cel care îți slujește, el va intra. Întărește-l, căci el va conduce Israelul să o moștenească. (Deut. 1:37-38)

Acest lucru este într-adevăr foarte neobișnuit. Nu îi stă în fire lui Moshe să îi învinovățească pe ceilalți pentru ceea ce pare a fi propriul său eșec. În plus, contrazice chiar mărturia Torei, care ne spune că Moshe și Aaron au fost pedepsiți și nu li se permite să intre în Țara Promisă din cauza a ceea ce s-a întâmplat la Kadesh, unde poporul s-a plâns de lipsa de apă. Cu ce au greșit este dezbătut de comentatori. A fost din cauză că Moshe a lovit stânca? Sau pentru că și-a pierdut cumpătul? Sau pentru un alt motiv? Indiferent care e răspunsul, acela a fost momentul când Dumnezeu a zis: “Pentru că nu ai crezut în Mine suficient cât să mă onorezi ca sacru în fața israeliților, nu vei duce această adunare în țara pe care le-o voi da”. (Num. 20:12). Asta se întâmpla cu aproape 39 de ani după episodul spionilor.

Cât despre discrepanța dintre cele două relatări ale spionilor, R. David Zvi Hoffman argumentează că relatarea din Shelach ne spune ceea ce s-a întâmplat. Relatarea din pericopa noastră, o generație mai târziu, nu este menită să informeze, ci să avertizeze. Shelach este o narațiune istorică, pericopa curentă este o predică. Acestea sunt genuri literare diferite, cu scopuri diferite.

Cât despre remarca lui Moshe, “Din cauza voastră, Domnul s-a mâniat pe mine,” Ramban sugerează că pur și simplu spunea că asemeni spionilor și poporului, și el era condamnat să moară în pustiu. Alternativ, el sugera că nimeni nu ar putea să spună că Moshe a evitat soarta generației pe care a condus-o.

Totuși, Abarbanel oferă o alternativă fascinantă. Poate că motivul pentru care lui Moshe și Aaron nu le-a fost permis să intre în Țara Făgăduinței nu a fost episodul cu apa și stânca de la Kadesh. Aceasta a fost menită să distragă atenția de la adevăratele lor păcate. Adevăratul păcat al lui Aaron a fost vițelul de aur. Adevăratul păcat al lui Moshe a fost episodul spionilor. Indiciul că așa a fost se află în vorbele lui Moshe “Din cauza voastră, Domnul s-a mâniat și pe mine.”

Cum se poate totuși ca episodul spionilor să fi fost vina lui Moshe? Nu el a fost cel care a propus să fie trimiși. A fost fie vorba de Dumnezeu sau de popor. El nu a participat la misiune. El nu s-a întors cu un raport. Nu el este cel care a demoralizat poporul. Care a fost atunci vina lui Moshe? De ce era Dumnezeu mânios pe el?

Răspunsul se află în primele două întrebări: Cine a propus să fie trimiși spionii? Și de ce este o diferență între verbele folosite aici față de cele din Shelach?

Potrivit lui Rashi, cele două relatări, aceasta și cea din Shelach, nu sunt două versiuni diferite ale aceluiași eveniment, ci împărțite în jumătate, o jumătate relatate acolo și cealaltă jumătate aici. Poporul este cel care a cerut spionii (așa cum se relatează în această pericopă). Moshe a mers cu cererea lor la Dumnezeu. Dumnezeu a acceptat această cerere, dar ca pe o concesie, nu ca poruncă: “*Poți să trimiți*”, nu “*Trebuie să trimiți*” (așa cum este relatat în Shelah).

Totuși, acordând această permisiune, Dumnezeu a inclus o prevedere anume. Poporul a cerut spioni: “Lasă-ne să trimitem oameni înainte pentru a spiona [*veyachperu*] țara pentru noi.” Dumnezeu *nu* i-a acordat lui Moshe permisiunea să trimită spioni. El a folosit anume verbul *latur*, însemnând că a oferit permisiunea oamenilor să meargă să exploreze țara, să se întoarcă și să depună mărturie că este o țară bună și fertilă, în care curge lapte și miere.

Poporul nu avea nevoie de spioni. Așa cum a spus și Moshe, în anii petrecuți în pustiu, Dumnezeu a mers “în fața voastră pe drumul vostru, în foc noaptea și în nor ziua, pentru a căuta locurile în care să așezați tabăra și să vă arate unde să mergeți” (Deut. 1:33). Aveau însă nevoie de mărturia frumuseții și belșugului țării către care călătoreau și pentru care vor lupta.

Moshe, însă, nu a făcut clară această distincție. El le-a spus oamenilor: “Vedeți cum este țara și dacă oamenii care trăiesc acolo sunt puternici sau slabi. Pe ce fel de tărâm locuiesc? Este bun sau rău? În ce fel de orașe trăiesc? Sunt neîmprejmuite sau fortificate?”. Acestea se aseamănă periculos de mult cu instrucțiunile unei misiuni de spionaj.

Atunci când zece dintre soli s-au întors cu un raport demoralizator și poporul s-a speriat, măcar o parte a vinei îi aparținea lui Moshe. Poporul a cerut spioni. El ar fi trebuit să clarifice că oamenii pe care îi trimite nu ar trebui să acționeze ca spioni.

Cum se face că Moshe a ajuns să facă o astfel de greșală? Rashi sugerează un răspuns. Pericopa noastră spune: “Atunci fiecare dintre voi să veniți la mine, spunând: ‘Haide să trimitem oameni înainte care să spioneze țara pentru noi.’ ” Traducerea nu reușește să surprindă simțul pericolului din versiunea originală. Ei au venit, spune Rashi “într-o mulțime”, fără respect, protocol sau ordine. Erau pur și simplu o gloată și aveau potențialul de a fi periculoși. Acest comportament oglindește pe cel de la începutul poveștii vițelului de aur: “Atunci când oamenii au văzut că Moshe era de atâta timp pe munte, s-au adunat *împotriva lui Aaron* și i-au spus...”

În fața unei mulțimi mânioase, un lider nu este întotdeauna în control în acea situație. Liderul real este imposibil în fața furiei mulțimilor. Greșeala lui Moshe, dacă această analiză este corectă, a fost una foarte subtilă, diferența dintre o misiune de spionaj și o mărturie despre țară, menită să ridice moralul. Chiar și așa, trebuie să fi fost aproape inevitabil, ținând cont de starea de spirit a poporului.

La asta se referea Moshe când a spus “din cauza voastră Dumnezeu s-a mâniat și pe mine”. Ce voia să spună este că Dumnezeu s-a mâniat pe mine pentru că nu am putut să demonstrez o conducere mai puternică, însă voi - sau mai exact părinții voștri - sunteți cei care ați fost imposibil de condus.

Acestea sugerează un adevăr fundamental, contra-intuitiv. Există un video TED foarte bun.¹ Durează mai puțin de 3 minute și întreabă: “Ce face pe cineva lider?” Și răspunsul: “Primul adept”.

Un frumos proverb al Înțelepților spune: “Fă-ți un profesor și găsește-ți un prieten.”² Ordinea verbelor pare a fi greșită. Nu îți faci un profesor, ci găsești unul. Nu găsești un prieten, ci îți faci un prieten. De fapt însă, afirmația aceasta este corectă. *Îți faci un profesor fiind dispus să înveți. Îți faci un lider, fiind dispus să îl urmezi.* Atunci când oamenii nu sunt dispuși să îl urmeze, nici măcar cel mai mare lider nu poate conduce. Asta e ceea ce i s-a

¹ Derek Sivers, ‘How to Start a Movement.’

² Mishnah, Avot 1:6.

întâmpat lui Aaron la momentul vițelului și, într-un mod mult mai subtil, lui Moshe la momentul spionilor.

Acesta, așa argumenta, este și motivul pentru care Ioshua a fost ales să fie succesorul lui Moshe. Erau și alți candidați remarcabili, inclusiv Pinchas și Caleb. Însă Ioshua, servindu-l pe Moshe în anii petrecuți în pustiu, era un model a ce înseamnă să urmezi pe cineva. Acela era lucrul pe care israelitii aveau nevoie să îl învețe.

Cred că a urma pe cineva este o artă măreață care e neglijată. Adepții și liderii formează un parteneriat de provocare și respect reciproc. În iudaism să urmezi pe cineva nu înseamnă să fi submisiv, să nu critici și să accepți orbește. Să pui la îndoială și să te contrazici sunt parte a relației. Prea des însă ne plângem de lipsa de leadership când de fapt noi suntem cei care suferim de incapacitatea de a urma.

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks, vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de *The Covenant & Conversation Trust*